

Sivas'ta Coğrafi Tescilli Yiyecek ve İçecekler ve Tescil Potansiyeli

Emre Hastaoğlu¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Sivas, Türkiye

Özet

Coğrafi işaret, tüketiciler için ürünün kaynağını, karakteristik özelliklerini ve ürünün söz konusu karakteristik özellikleri ile coğrafi alan arasındaki bağlantıyı gösteren ve garanti eden kalite işaretidir. Coğrafi işaret tescili ile kalitesi, gelenekselliği, yöreden elde edilen hammadde ile yerel niteliklere bağlı olarak belli bir üne kavuşmuş ürünlerin korunması sağlanır. Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işaretlerdir. Coğrafi işaretler, menşe adı ya da mahreç işareti olarak tescil edilir. Gıda, tarım, maden, el sanatları, sanayi ürünleri coğrafi işaret tesciline konu olabilir. Sivas, geçiminin büyük kısmını tarım ve hayvancılıktan sağlayan ve zengin bitki örtüsüne sahip önemli bir kenttir. Sivas'ta 21 adet coğrafi tescilli ürün bulunmakta olup, bunun 15 tanesi yiyecek ve içecek grubunda yer almaktadır. Yüzölçümünün büyüklüğü ve birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Sivas'ta gastronomi ürün yelpazesi de son derece geniştir. Bu zamana kadar coğrafi tescil edilen yiyecek ve içeceklerin yanı sıra bu bölgeye ait çok önemli gastronomik unsurlar da bulunmaktadır. Sivas'ın sahip olduğu bu potansiyelin ortaya çıkarılmasında yerel halk ve yerel yönetimlerin işbirliği yapması gerekmektedir. Yapılan bu çalışmada Sivas'a ait coğrafi işaret tescil potansiyeli bulunan yiyecek ve içecekler derlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: coğrafi işaret, Sivas, geleneksel ürün adı

Geographically Registered Food and Beverages in Sivas and Registration Potential

Abstract

A geographical indication is a quality mark that indicates and guarantees for consumers the origin of the product, its characteristic features and the connection between the said characteristic features of the product and the geographical area. With the registration of a geographical indication, the protection of products that have gained a certain reputation due to their quality, tradition, raw materials obtained from the region and local qualities is ensured. It is a sign indicating a product identified with the region, area, region or country of origin in terms of a distinctive quality, reputation or other characteristics. Geographical indications are registered as a designation of origin or a designation of origin. Food, agriculture, mining, handicrafts, industrial products can be subject to geographical indication registration. Sivas is an important city that provides most of its livelihood from agriculture and animal husbandry and has rich vegetation. There are 21 geographically registered products in Sivas, 15 of which are in the food and beverage group. The gastronomy product range in Sivas, which has a large surface area and has hosted many civilizations, is also extremely wide. In addition to the foods and beverages that have been geographically registered so far, there are also very important gastronomic elements belonging to this region. Local people and local administrations should cooperate in revealing this potential of Sivas. In this study, foods and beverages of Sivas that have the potential for geographical indication registration have been compiled.

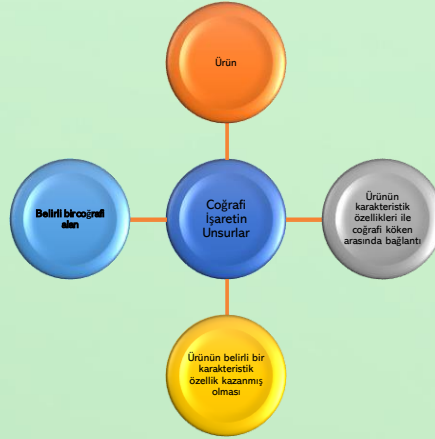
Keywords: geographical indication, Sivas, traditional product name

Giriş

Gastronomi turizmi açısından yiyecek ve içeceklerin korunması, tanıtılması ve pazarlanması önemlidir. Gastronomik unsurların gelecek nesillere aktarılmasında bu unsurların aslına uygun olarak korunması temel gerekliliktir. Coğrafi işaretli gıdalar hem bölgesel hem ulusal ve uluslararası gastronomi turizminin pazarlanması, kırsal kalkınmanın sağlanması ve diğer turizm unsurlarına dolaylı katkılarından dolayı son yıllarda önem düzeyi de artmıştır. Sivas birçok kültüre ev sahipliği yapmış olmasından kaynaklı zengin kültüre sahip Orta Anadolu'da bulunan bir ilimizdir. Farklı kültürlerden edinilen geçmiş sayesinde yiyecek ve içecek çeşitliliği de bir hayli fazladır. Her ne kadar Sivas'a ait ürünler coğrafi işaret tescili ile koruma altına alınmış olsa da ilin genelinde daha keşfedilmeyi bekleyen birçok ürün bulunmaktadır. Bu potansiyelin ortaya çıkarılması, üreticilerin bilgilendirilmesi, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin işbirliği yapması ile bu ürünlerin coğrafi işaret tescilinin yapılması önemlidir.

Coğrafi İşaret Kavramı

Şekil 1. Coğrafi İşaretin Temel Unsurları

Coğrafi işaret, belirli bir coğrafi bölgeden gelen ve o bölgeye özgü özellikler veya ün kazanan ürünleri tanımlamak için kullanılan bir işarettir. Bu işaretler, ürünlerin kalitesini, itibarını ve özgünlüğünü korumak amacıyla tasarlanmıştır. Coğrafi işaretler, özellikle tarım ürünleri, gıda maddeleri, şaraplar ve el sanatları gibi alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun Coğrafi İşaretler kitabının hükümleri kapsamında koruma sağlanmaktadır: **MADDE 34- Coğrafi işaret; belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir. Coğrafi işaretler, menşe adı ya da mahreç işareti olarak tescil edilir.**

Coğrafi İşaret Çeşitleri

Menşe adı: Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, tüm veya esas özelliklerini bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlar olarak tanımlanır.

Şekil 2. Türkiye'deki Coğrafi İşaret Türleri

Özellikler:

- Üretim sürecinin en az bir aşaması, coğrafi bölge içinde gerçekleşmelidir.
- Ürünün özellikleri, bölgenin iklimi, toprağı ve geleneksel üretim yöntemleri gibi faktörlerden etkilenir.

Örnekler:

- Ankara Tulum Peyniri: Ankara'nın Çamlıdere ilçesinde üretilen ve koyun sütünden yapılan bir peynir türüdür.
- Aydın İnciri: Aydın ilinde yetiştirilen, kendine özgü tat ve aromasıyla bilinen bir incir çeşididir.

Mahreç işareti: Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünleri tanımlayan adlar

Özellikler:

- Ürünün tüm üretim aşamaları, belirli bir coğrafi alan içinde gerçekleştirilmelidir.
- Ürünün özellikleri, o bölgedeki doğal ve insan kaynaklı faktörlerle belirlenir.

Örnekler:

- Gaziantep Baklavası: Gaziantep mutfağının vazgeçilmez bir parçası olan baklava, özel tarifleri ve yapım yöntemleri ile tanınmaktadır.
- Çanakkale Domatesi: Çanakkale ilinde yetiştirilen ve kendine has lezzetiyle bilinen domates türüdür.

Geleneksel Ürün Adı: Belirli bir coğrafi bölgede üretilen ve geleneksel olarak bilinen ürünleri tanımlamak için kullanılır. Bu işaret, ürünün yerel kültür ve geleneklerle olan bağlantısını vurgular.

Özellikler:

- Ürünün geleneksel yöntemlerle üretilmesi ve bu yöntemlerin uzun bir süre boyunca devam etmesi gerekmektedir.
- Ürünün kalitesi ve özellikleri, yerel kültür ve geleneğe dayanır.
- Örnekler:
- İzmir Kordon Boyu Zeytini: İzmir bölgesinde geleneksel yöntemlerle üretilen bir zeytin çeşididir.
- Sakarya Pidesi: Sakarya iline özgü, özel tariflerle hazırlanan bir pide türüdür.

Coğrafi İşaretin Tarihi

Coğrafi işaretlerin tarihi, ürünlerin kökeni ve kalitesinin korunması amacıyla kullanılan bir sistem olarak oldukça eski zamanlara dayanmaktadır. İşte coğrafi işaretlerin tarihi hakkında bazı önemli noktalar:

Antik Dönem

- Eski Medeniyetler: Coğrafi işaretlerin ilk örnekleri, antik dönemlerde Mısır, Yunan ve Roma medeniyetlerinde görülmektedir. Bu dönemde, yerel ürünlerin kalitesi ve özellikleri üzerine yapılan tanımlamalar, ürünlerin kökenini belirtmek için kullanılmaktaydı.
- Şarap ve Zeytin: Antik Yunan'da, belirli bölgelerde üretilen şarap ve zeytin gibi ürünler, o bölgenin özellikleriyle ilişkilendirilerek tanımlanmıştır.

Orta Çağ

- Geleneksel Üretim: Orta Çağ boyunca, özellikle Avrupa'da, yerel ürünlerin üretim yöntemleri ve kaliteleri hakkında daha sistematik bir yaklaşım gelişti. Bu dönemde, belirli bölgelerde üretilen gıda maddeleri ve el sanatları, o bölgeye özgü olarak tanımlanmıştır.
- Lonca Sistemleri: Ticaretin ve zanaatın gelişmesiyle, lonca sistemleri aracılığıyla ürünlerin kalitesi ve kökeni korunmaya çalışılmıştır.

Modern Dönem

- 19. Yüzyıl: Coğrafi işaretlerin resmi olarak tanınması, 19. yüzyılda Avrupa'da başladı. Özellikle Fransa, coğrafi işaretlerin korunması konusunda öncü bir rol üstlenmiştir.
- Paris Konvansiyonu (1883): Sınai Mülkiyetin Korunması için Paris Konvansiyonu, coğrafi işaretlerin uluslararası düzeyde korunmasına yönelik ilk adımlardan birisidir.

20. Yüzyıl ve Sonrası

- Avrupa Birliği Düzenlemeleri: 1992 yılında Avrupa Birliği, coğrafi işaretlerin korunmasına yönelik düzenlemeler getirdi. "Korunan Menşe Adı" (PDO) ve "Korunan Coğrafi İşaret" (PGI) sistemleri bu dönemde oluşturulmuştur.
- Dünya Ticaret Örgütü (WTO): 1994'te imzalanan TRIPS Anlaşması (Ticaretile İlgili Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması), coğrafi işaretlerin korunmasını uluslararası düzeyde teşvik etmiştir.

Dünya'da ilk Fransa'da 1919 yılında Appellation d'origine contrôlée (Controlled designation of origin) aracılığıyla "Rokfor Peyniri" tescil edilmiştir. İspanya'da 1925 yılında Denominación de origen (Designation of origin) aracılığıyla "Rioja Şarabı" tescil edilmiştir.

Türkiye'de Coğrafi İşaret

Türkiye, Avrupa Birliği'ne uyum süreci ile birlikte coğrafi işaretlerin tescil edilmesine yönelik yasal düzenlemeleri 1995 yılında başlatmıştır. Türk Patent Enstitüsü'nün (TPE) yetkisinde çeşitli kriterler çerçevesinde coğrafi işaret tescil işlemleri yapılmaktadır. Ekim 2024 Türk Patent Enstitüsü verilerine göre 1646 adet ürünün coğrafi işaret tescil işlemi yapılmıştır. Bunların tanesi 1243 tanesi mahreç işareti, 393 tanesi menşei işareti ve 7 tanesi geleneksel ürün adı olarak tescil edilmiştir. Ayrıca 584 tane ürün adı da başvuru aşamasında olup değerlendirilmeleri devam etmektedir. Tescil edilen bu ürünlerin büyük bir çoğunluğu tarımsal ürünlerden ya da kaynağını tarımdan alan ürünlerden oluştuğu görülmektedir. Avrupa Birliği'nin coğrafi işaretlere bakış açısı bu noktada sadece tarımsal ürünlerle ilgilidir. Burada Avrupa Birliği, haksız rekabetin önüne geçmek, yüksek kalitede bir ürün standardı oluşturmak, tarımsal ürün desenini arttırmak ve ürünler hakkında tüketicileri bilgilendirmek gibi bir dizi amaçları içermektedir. Avrupa Birliği'nden farklı olarak ülkemizde tescil belgesi almış ürünlerin bir kısmı doğrudan tarımla ilgili değildir. Örneğin baston, halı, kilim, bazı hayvan türleri, tekstil, el işi vb. ürünler de tescil belgesine konu olmuş ürünlerdir. Bu ürünler Türkiye'ye özgü 'kültürel coğrafi işaret' olarak tanımlanabilir. Türk Patent ve Marka Kurumu, 2000'li yıllarda coğrafi işaret tescil süreçlerini hızlandırdı. Türkiye'de birçok yerel ürün, coğrafi işaret olarak tescil edilmiştir. Bu ürünler, yerel kültür ve geleneklerin korunmasına katkıda bulunmaktadır.

Avrupa Birliği'nde Ekim 2024 itibarıyla 27 ürünümüz coğrafi işaret tesciline sahiptir. Bunlar sırasıyla: Gaziantep Baklavası, Aydın İnciri, Malatya Kayısı, Aydın Kestanesi, Milas Zeytinyağı, Bayramiç Beyazı, Taşköprü Sarımsağı, Giresun Tombul Fındığı, Antakya Künefesi, Suruç Narı, Çağlayancerit Cevizi, Gemlik Zeytini, Edremit Zeytinyağı, Milas Yağlı Zeytini, Ayaş Domatesi, Maraş Tarhanası, Edremit Körfezi Yeşil Çizik Zeytini, Ezine Peyniri, Safranbolu Safranı, Aydın Memecik Zeytinyağı, Araban Sarımsağı, Osmaniye Yer Fıstığı, Bingöl Balı, Bursa Şeftalisi, Hüyük Çileği, Bursa Siyah İnciri / Bursa Siyahı, Söke Pamuğu.

Coğrafi işarete şu kişiler/kurumlar başvurabilir;

- Üretici grupları
- Ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları
- Ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili dernekler, vakıflar ve kooperatifler.

• Ürünün tek bir üreticisi varsa, bu durumu ispat etmesi şartıyla ilgili üretici

Gıda, tarım, maden, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünleri coğrafi tescil adı alabiliyorken, aşağıdaki adlar coğrafi tescil alamaz;

- Coğrafi İşaret tanımı kapsamına girmeyen adlar.
- Ürünlerin öz adı olmuş adlar (jenerik adlar)
- Ürünün gerçek kaynağı konusunda halkı yanıltabilecek olan bitki tür ve çeşitleri, hayvan ırkları veya benzeri adlar.
- Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı adlar.
- Başvuru hakkına sahip kişiler tarafından başvurusu yapılmış olmasına rağmen kendi ülkesinde korunmayan, koruması sona eren veya kullanılmayan adlar.
- Tescilli veya başvurusu yapılmış bir coğrafi işaret ile tamamen veya kısmen eş sesli olan ve tüketiciyi yanıltabilecek adlar.

6769 Sayılı Kanunun 49 uncu maddesi kapsamında denetim

- Coğrafi işaretlerin ve geleneksel ürün adlarının kullanımının denetimi; tescilli coğrafi işaretleri ve geleneksel ürün adlarını taşıyan ürünlerin üretimi, piyasaya arzı veya dağıtımı aşamalarında veya ürün piyasada iken kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunun denetimine ilişkin her türlü faaliyeti kapsar.

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 23 üncü maddesi kapsamında denetim

- Tarım ve Orman Bakanlığı, tarım ve gıda ile ilgili coğrafi işaret veya geleneksel ürün adlarının kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunu denetler.

Coğrafi İşaretlerin Önemi

Coğrafi işaretler, üreticilere ve tüketicilere birçok avantaj sunar:

- Kalite Güvencesi: Coğrafi işaret, ürünün belirli bir standartta üretildiğini garanti eder.
- Tüketici Bilinci: Tüketicilerin, ürünlerin kökeni ve kalitesi hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar.
- Yerel Ekonomiye Destekleme: Coğrafi işaretler, yerel üreticilerin rekabet gücünü artırarak yerel ekonomiye destekler.

Coğrafi tescil sürecinde çeşitli zorluklar yaşanabilmektedir. Bunlar bürokratik engeller, maliyetler, rekabet veya bilgi eksikliği olabilmektedir. Tescil başvurusu süreci uzun ve karmaşık olabilir. Gerekli belgelerin toplanması ve sunulması zorlu olabilir. Tescil süreci, başvuru ücretleri, danışmanlık hizmetleri gibi önemli maliyetler gerektirebilir. Bu maliyetler bazı üreticiler için engelleyici olabilir. Tescil başvurusunun onaylanması için, ürünün özgünlüğü ve coğrafi bağının güçlü olması gerekir. Bu, rekabetçi bir ortamda zorlu olabilir. Bazı üreticiler, tescil süreci ve faydaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmayabilir. Bunlar, tescil başvurusunun gecikmesine veya reddedilmesine yol açabilir.

Sivas'ta Coğrafi Tescilli Ürünler

Sivas, Türkiye'nin tarihi ve kültürel zenginliğine sahip bir şehridir. Bu zenginlik, yiyecek ve içecek kültürüne de yansımıştır. Sivas'ta, coğrafi işaret tesciliyle korunan birçok lezzet bulunmaktadır. Sivas, Türkiye'nin Orta Anadolu Bölgesi'nde yer alır. Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgeleri ile sınır komşusudur.

Sivas, İç Anadolu Bölgesi'nin yüksek ve engebeli bir coğrafi konumuna sahip olup, iklimi karasal iklimdir. Kışlar soğuk ve karlı, yazlar ise sıcak ve kuraktır. Sivas'ın toprakları, genellikle kuru ve yarı kurak özellikler gösterir. Bölgede geniş bozkır alanları bulunur. Sivas'ta dağlar ve vadiler de bulunur. Sivas'ın coğrafi konumu ve ekolojisi, çeşitli bitki örtüsü ve hayvan yaşamına ev sahipliği yapar.

Sivas'ın geleneksel ve köklü mutfak kültürü bulunmaktadır. Bu kültürün kaynağı zengin miras, doğal malzemeler, özel lezzetler ve misafirperver yapısıdır. Sivas mutfağı, yüzyıllardır süregelen gelenekler ve kültürel etkileşimlerle zenginleşmiştir. Sivas'ın coğrafi konumu ve ekolojisi, lezzetli ve sağlıklı ürünlere olanak tanır. Sivas'ın mutfak kültürü, coğrafi konumuna özgü lezzetleri, geleneksel tarifleri ve sunumlarıyla öne çıkar. Sivas'ın sıcak ve misafirperver kültürü, yemek kültürüne de yansır.

Bu coğrafyada, una (temeli buğday), süt (ağız, avuz vb.) ve süt ürünlerine (peynir, yoğurt vb.) ve kırmızı et, sakatat gibi besin ürünlerine dayalı yöresel yemekler ön plana çıkmaktadır. Sivas'ta sakatatlar içerisinde de en fazla kelle tüketilir. Sivas yöresel lezzetlerinde ön plana çıkan ürün grupları

- Buğday ve buğday unu ile yapılan yağlı hamur işleridir.
- Hayvansal ürünlerden yapılan hayvansal protein ağırlıklı yöresel yemeklerdir.
- Şekerpancarı içerikli yemekler

Sivas'ta Ekim 2024 itibarıyla 21 coğrafi tescilli ürün bulunmaktadır (Tablo 1). Bunlardan 14'ü yiyecek içecek ürün grubunda 7 tanesi diğer kategorisindedir. 21 ürünün, 16'sı menşei işareti, 5'i mahreç adı bulunmaktadır.

Tablo 1. Sivas'ta tescilli coğrafi işaretli ürünler (Ekim, 2024)

Coğrafi İşaretin Adı	Türü	Ürün grubu
Divriği Pilavı / Alatlı Pilavı	Mahreç İşareti	Yemekler ve çorbalar
Gemerek Gilaburusu	Menşei Adı	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Gürün Dut Pekmezi	Menşei Adı	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Kangal Balıklı Kaplıcası	Menşei Adı	Diğer ürünler
Kangal Koyunu	Menşei Adı	Diğer ürünler
Koyulhisar Domatesi	Menşei Adı	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Sivas Bıçağı	Mahreç İşareti	Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Sivas El Halısı	Mahreç İşareti	Halılar ve kilimler
Sivas Katmeri	Mahreç İşareti	Fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri, tatlılar
Sivas Kemik Tarağı	Mahreç İşareti	Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Sivas Köftesi	Mahreç İşareti	Yemekler ve çorbalar
Sivas Pastırması	Mahreç İşareti	İşlenmiş İşlenmemiş Et Ürünleri
Sivas Pezik Turşusu	Mahreç İşareti	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Suşehri Kuru Fasulyesi	Mahreç İşareti	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Tonus Köftesi	Mahreç İşareti	İşlenmiş İşlenmemiş Et Ürünleri
Ulaş Etli Pidesi	Mahreç İşareti	Fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri, tatlılar
Ulaş Yaprak Döneri	Mahreç İşareti	Yemekler ve çorbalar
Yenihan Bebekleri	Mahreç İşareti	Halılar, kilimler ve dokumalar dışında kalan el sanatı ürünleri
Zara Balı	Mahreç İşareti	Bal
Zara Sac Ekmeği	Mahreç İşareti	Fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri, tatlılar
Şarkışla Kilimi	Mahreç İşareti	Halılar ve kilimler

Bu tescilli ürünlerden bazıları;

Divriği pilavı, bir çeşit pirinç pilavıdır. Malzemeleri dana eti, pirinç, nohut, kuru üzüm, soğan, kara biber, yeni bahar, tereyağı, sıvı yağ, et suyu, tuzdur. Divriği Pilavı / Alatlı Pilavı 09.10.2020 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş ve coğrafi işaret almıştır.

Gilaburu (viburnum opulus), kırmızı renkli, nohut büyüklüğünde meyve veren bir ağaç türüdür. Gemerek gilaburusu bahçelerde yetiştirildiği gibi dere kenarlarında da yabani formları bulunmaktadır. Gemerek Gilaburusu 23.11.2017 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş ve coğrafi işaret almıştır.

Sivas Köftesi içeriğinde sadece et ve tuzun bulunduğu hazırlanış şekli diğer köftelerden farklı ve zor olan bir köftedir. Sivas köftesi 31.01.2011 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş ve coğrafi işaret almıştır.

Sivas Pastırması 2 yaşını doldurmuş erkek dana etinin literatürde karıncabaş denilen 1-2 mm boyutundaki yeraltı kaynak tuzu ile tuzlanıp doğal hava şartlarında kurutulması ve çemen ile kaplanması suretiyle üretilen pastırmadır. 30.05.2022 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş ve coğrafi işaret almıştır.

Sivas katmeri su, un, yağ, yaş maya, yumurta sarısı ve tuzdan oluşan unlu mamuldür. İçeriğinde bulunan ürünlerin harmanlanmasıyla tuzlu bir lezzete sahiptir. Şekli dikdörtgen biçiminde yassıdır. Sivas katmeri 26.12.2018 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş ve coğrafi işaret almıştır.

Sivas Pezik Turşusu / Sivas Pezik Dal Turşusu yöreye has özel bir turşu çeşididir. Ürünü farklılaştıran temel malzeme pezik pancar dalının (şeker pancarı hariç pezik ve diğer saplı her türlü pancar türleri) üretimde kullanılmasıdır. 12.03.2020 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescillenmiş ve coğrafi işaret almıştır.

Sivas'ta coğrafi işaret tescil başvurusu yapılan 4 ürün daha vardır (Tablo 2).

Tablo 2. Sivas'ta başvuru aşamasında olan coğrafi işaretli ürünler (Ekim, 2024)

Coğrafi İşaretin Adı	Türü	Ürün grubu
Gürün Ayvaniye Elması	Menşe Adı	İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Kelle Tatlısı	Mahreç İşareti	Fırıncılık ve pastacılık mamulleri, hamur işleri, tatlılar
Sivas Fırın Kelle	Mahreç İşareti	İşlenmiş İşlenmemiş Et Ürünleri
Sivas Kaynak Tuzu	Menşe Adı	Yiyecekler için çeşni / lezzet vericiler, soslar ve tuz

Çalışma kapsamında, Sivas'ta yaşayan ve Sivaslı olan 680 kişiyle açık uçlu soru sorarak görüşme yapılmıştır. Görüşme neticesinde “Sivas'taki hangi ürünlerin coğrafi işaret tescili yapılmalı?” sorusuna en çok “madımak” cevabı alınmıştır. Bu çalışmada sırasıyla şu cevaplar elde edilmiştir; madımak, hurma tatlısı, peskütan çorbası, kazan simidi, Sivas çöreği, evelik sarması, hingel, içli köfte pezik turşu kavurması, mumbar dolması, küp peyniri, karamuk mirik köfte, Sivas kebabı, İmranlı balı, etli bat etli ekmek, düğürcük çorbası.

Sonuç Ve Öneriler

Sivas, hem coğrafi konumu, hem bitki örtüsü, hem zengin kültürel yapısı ve geniş geleneksel mutfacı sayesinde sahip olduğu gastronomik değerleri koruması gereken kadim bir şehrimizdir. İlin sahip olduğu bu unsurlar coğrafi tescil potansiyeline sahip olup gelecek nesillere taşınması açısından önemlidir. Bu çalışma ile elde edilen sonuç ve öneriler şu şekilde sıralanmıştır;

- Sivas'ın coğrafi işaret tescili için yüksek potansiyele sahip birçok ürünü bulunmaktadır. Yerel üreticiler, ürünlerini korumak ve marka değerini artırmak için coğrafi işaret tescili başvurusunda bulunmalıdır.
- Tescilli ürünlerin tanıtımı için etkin pazarlama stratejileri geliştirilmelidir. Yerel ürünlerin kalitesini ve kültürel önemini vurgulayan reklam ve pazarlama kampanyaları düzenlenmelidir.
- Sivas'ın coğrafi işaret tescilini desteklemek için kamu kurumları, üniversiteler ve özel sektör arasında iş birliği yapılmalıdır. Yerel üreticilere danışmanlık ve finansal destek sağlanmalıdır.
- Coğrafi işaret tescilinin sürdürülebilirliği için yerel üretim teknikleri geliştirilmeli ve çevre koruma önlemleri alınmalıdır.

